

Emlékünnepi bezáró beszéd.*

Kedves Ifjúság! A májusi szép napoknak velünk együtt örvendeztek. Lombjaikkal, virágaikkal kedvesek s élvezetesek is ezek, én pedig bennetek a májusi kedves napok gyönyöreit, kellemeit látom megtestesítve. Ti magatok, jó szokásaitok, szép erényeitek a májusi lombok és virágokhoz hasonló ékességek. Ezek közül egyiknek, hálás érzelmeiteknek, hálás sziveteknek most szép bizonyítékát látám ünnepélyünkön, midőn tanáraitokkal együtt ez intézet jóltevőiről, különösen pedig legnagyobb Maecenásáról, Berde Mózsáról emlékeztetek, elmélkedtetek és az ő kedves emlékének áldoztatok. Sziveitekbe látok. Azokból nemes érzést, hálát, kedves emlékezést olvasok ki. Bizton látom, hogy érzelmeitek hű lenyomata ez lenne: „Hálás gyermeki szívvvel köszönjük jó Berde Mózes, nagy jóltevőnk, hogy hosszú, munkás életeden át szigorú takarékoság és nélkülözések közt az unitarius egyháznak éltél és benne kereszturi gymnasiumunk részére is oly nagy áldozatot hoztál. Jóságodért, fejedelmi alapítvánnyal határos áldozatodért, melynek gyümölcsét évről-évre élvezzük, áldjuk, magasztaljuk mindig emlékedet.“ Egyuttal hálás érzelmeiktől dobog szivetek más jóltevőinkért is.

Sziveitek ilyen hálás érzelmei azt az édes tudatot keltik bennem és tanáraitokban, hogy az erkölcsi nevelésekre fordított törekvéseink is bennetek fogékony keblekre találtak. Sziveitek nemesek, él bennetek a hála, a szeretet. Ez alkalommal egyedüli feladatomban veletek szemben csak azt ismerhetem, hogy megerősitselek titeket jóltevőink és jóltevőitek iránt való hálás érzelmeitekben és hogy arra buzdítsalak titeket, miszerint jó erkölcsi magaviselettel párosított szorgalmas munkásságotok útján igyekezzetek magatoknak szép jövőt teremteni és az áldozatkészség egyik szép erényetek legyen s a közügyért, hazáért, egyházért, társadalomért, intézményekért

* A székelykereszturi gymnasiumban 1908 máj. 9-én a jóltevők emlékére tartott ünnepélyen mondotta az intézet igazgatója.

áldozatok. A ki kizárólag magának és övéinek él, csak félig-meddig teljesíti kötelességeit. Az embernek a közjóért, közügyekért is fáradni, áldozni kell. Igazi tiszteletet, becsülést csak e két irányu kötelességeinek eleget tevő ember érdemel.

A hol a haza és egyház fiaiban nincs áldozatkészség, közügy-szeretet, ott nincs élet, hanem e helyett közöny, nembánomság; ennek elmaradhatatlan következménye pedig az erkölcsi és anyagi hanyatlás, s egyszer a végmegsemmisülés.

A kopár helyek, sivatagok, lombtalan fák, rideg kövek nem kedves látványok, hidegen hagyják az embert. Nem különb értékűek a hálátlan, a közügy iránt érzéketlen, önmaguknak élő emberek sem. Ellenben a közügy oltárára tett anyagi áldozat az embereknek mindig állandó jóhírnevet, maradandó emléket, örök életet biztosít. Egyházunk életében, sőt mondhatjuk, a magyar kultúra, a magyar haza történetében alapítványainkkal örök nevet, örök emléket emeltek és biztosítottak maguknak Zsuky László, Agusztinovich, a Kouczok, Derzsi János, a nagy Berde Mózes és mások. Ők a közjóért éltek, annak haltak meg, tehát élnek, emléküket áldja szüntelen a hálás utókor.

Kedves ifjak, intézetünknel a hálának, a kegyeletes emlékezetnek kiváló helye van. Ez intézetet az unitarius egyház keretében erkölcsi testületek és egyesek áldozatkészsége emelte. Nagy jótevőink hosszú sora mentette meg a magyar hazának és a magyar kulturának és ügyeit folyvást előre vitte. Ennek gyümölcsét élvezitek, évenként belőle több mint öt ezer kor. segélyben részesültök. Erkölcsi magaviseletekkel, kitaró szorgalommal igyekeztetek azt kiérdemelni.

Tisztelettel kiemelem és hangsúlyozom, hogy ez intézet megteremtéséhez, fentartásához az unitáriusokon kívül számosan hozzájárultak nemes adományaikkal más vallásuak is. Lelketekre kötöm tehát, kedves ifjak, hogy a vallási türelmesség, a különböző vallásfelekezetek iránt való tisztelet, szeretet is egyik szép tulajdonotok legyen. Az embert ne felekezeti hovatartozása, hanem erköltese, tudása és tettei szerint értékeljétek. Ez intézetnek minden szeglete, minden köve áldozatkészségről beszél. Létesítéséhez hozzájárult úr és szolga, gazdag és szegény, nagy és kicsiny, férfi és nő. Ide az asztalra helyeztem az Aranykönyvet, benne ez intézet jótevőinek nevei megvannak örökítve. Ezt és a gymnasium történetét forgassátok, olvassátok és elmélkedjétek s valamenynyí jótevő iránt hálásak legyetek s valamenynyire hálával, szeretettel gondoljátok.

Ez intézettől előbb-utóbb megváltok, meglelt emberek, férfiak lesztek, kit erre, kit arra visz a sors. Innen szép emléket vigyetek. Intézetre és tanáraitokra mindig szeretettel gondoljatok. Ha módokban lesz, ez intézetért, általában a közjóért áldozatra is készek legyetek. Kriza János költő-püspökünk forró óhajtaása a ti óhajotok is legyen mindig. Vele ezt óhajtsátok: „Isten vezesse erőről-erőre e mi székely nevelő anyánkat, hogy sok ezernyi gyermeket újjá szülhessen a szellemi fensőbb élet világosságára.“ Ez óhaj megvalósítására minden módon törekedjete. Áldozatkészségre sarkaljanak az intézetüinktől nyert jótétemények, intézetünk jóltevőinek szép példái, azok lelkéből olvassatok a ti lelkeitekbe, azokat kövessétek.

Végezetül hálás érzelemmel köszönöm a nagyérdemü közönségnek, hogy szives megjelenésével emelte ünnepünk fényét, velünk ünnepelt és tanuja volt intézetünk nagy jóltevője iránt való hálánk lerovásának. Szokásos jóindulatával jövőre is ajándékozza meg intézetünket. Ezek után hálaünnepélyünket befejezettnek jelentem ki.

PAP MÓZES.

Benkő Mihály felügyelő gondnok beszéde.*

Tiszteletes Egyházköri Közgyűlés!

Mindenekelőtt örömem és elismerésem kell kifejeznem a kolozsi unitarius egyházközségnek, hogy alkalmat adott az elnökségnek a kolozsdobokai Egyházkör közgyűlését Kolozs városában megtartatnunk.

Tiszteletes közgyűlés! Egyházi életünkre egy igen fontos, jövő fejlődésünkre kiható működésre kell irányítani a közgyűlés tagjainak figyelmét, habár meg vagyok győződve arról, hogy e kérdést csaknem mindannyian ismerik, még sem hallgathatom el a közgyűlés előtt az 1848. évi XX. törvény végrehajtása tárgyában az országgyűlésen folyó évi május 21-én és a főrendiházban ugyancsak folyó évi június 10-én tartott ülésen a protestáns egyházak segélyezése kérdésénél egyházunk érdekében tett felszólalásokat s nem tehetem, hogy az azokra adott ministeri válaszokat fel ne említsem.

A válaszokban határozottan ki lett jelentve, hogy az unitarius egyház is az említett törvény keretében alkotandó törvényjavaslatba benne foglaltatik és ugyanazon alakban nyer kifejezést, mint a többi egyház és ha már az 1909. évi költségvetéssel egyidejűleg a törvény életbeléptethető nem lenne, a mennyiben a többi protestáns egyházak az 1909. évi költségvetéssel már a biztosított segélyezés birtokába lépnek, ugyazaz történjék *minden körülmények* között az unitarius egyházra nézve is.

Ezen ministeri kijelentésért fogadja gr. Apponyi Albert ónagyméltósága vallás- és közoktatásügyi minister úr elismerésünket.

De ezzel egyidejűleg, igen tisztelt közgyűlés, hálaunk és köszönetünk kell lerónunk Méltóságos és Főtisztelendő Ferencz József szeretett püspökünk iránt, a ki a főrendiházban tartott magas röptü,

* Mondotta a kolozsdobokai egyházkör közgyűlésén Kolozson, 1908 augusztus 9-én.